

Sida 1 (~~55~~)

DNR
22-00077

Datum
17 maj 2022

Riktlinjer för FBA:s visselblåsarfunktion

Innehåll

Inledning.....	3
Syfte.....	3
Ansvar.....	3
När kan man visselblåsa?	3
Vem kan visselblåsa?.....	4
Skydd för visselblåsare	4
Skydd för personer som pekas ut.....	4
Hur kan man visselblåsa?	4
Utredningsprocessen	5
Datalagring och personuppgifter	5

Sida 2 (5)

DNR
22-00077

Datum
17 maj 2022

Inledning

Folke Bernadotteakademien (FBA) strävar efter att vara en öppen och transparent myndighet. FBA:s grundläggande värderingar och principer ska genomsyra allt arbete, både i Sverige och i internationell verksamhet. Det är också av stor vikt att upprätthålla myndighetens goda rykte och förtroendet för verksamheten, speciellt då FBA som myndighet hanterar skattemedel.

En visselblåsare är en person som säger ifrån om den upptäcker oegentligheter i myndigheter, organisationer, företag eller samhället i övrigt. FBA:s visselblåsarfunktion erbjuder en möjlighet att öppet eller anonymt kommunicera misstankar om oegentligheter. Funktionen är viktig för att minska risker och för att upptäcka och åtgärda misstänkta oegentligheter i ett tidigt skede. Visselblåsarfunktionen är ett led i FBA:s arbete med antikorrupktion. Mer om detta arbete står att läsa i myndighetens antikorrupktionspolicy¹.

Riktlinjerna för FBA:s visselblåsarfunktion baseras på lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden, den så kallade visselblåsarlagen. Lagen från 2021 inskränker inte det skydd som finns för visselblåsare i andra delar av svensk rätt, t.ex. yttrandefriheten och meddelarfriheten enligt grundlagarna. Sådant skydd gäller alltså parallellt med visselblåsarlagen.

Syfte

Syftet med dessa riktlinjer är att tydliggöra hur FBA:s visselblåsarfunktion fungerar samt att säkerställa att det finns rättssäkra tillvägagångssätt att kommunicera misstänkta oegentligheter utan risk för repressalier, och att garantera en säker utredningsprocess².

Ansvar

Alla medarbetare på FBA ska känna till dessa riktlinjer. FBA som arbetsgivare ska säkerställa att myndigheten lever upp till gällande lagkrav samt att möjliggöra en rättssäker hantering av visselblåsarfunktionen. I detta ansvar ligger att tillhandahålla interna och externa rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning. FBA:s program för upphandling, juridik och administration säkerställer att dessa riktlinjer och samtliga underliggande stödmaterial är uppdaterade och möjliga att efterleva.

När kan man visselblåsa?

Visselblåsarlagen gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att den kommer fram. Det kan gälla ett handlande eller en underlåtenhet att göra något som kan leda till skada för t.ex. individer, FBA som myndighet, samhället eller miljön.

Oegentligheter eller risker som rapporteras via visselblåsarfunktionen kan exempelvis vara kopplade till:

- nyttjande av skattemedel, bokföring, revision eller mutor.
- brott mot FBA:s uppförandekod
- allvarliga oegentligheter som rör myndighetens vitala intressen, som till exempel grava miljöbrott
- fara för enskildas liv och hälsa, såsom stora brister i säkerheten på arbetsplatsen
- mycket allvarliga former av diskriminering och trakasserier.

Rapporteringen via visselblåsarfunktionen ska användas för information om missförhållanden som är av allmänintresse. Det innebär att rapportering om förhållanden som enbart rör egna arbets- eller anställningsförhållanden normalt sett inte omfattas av visselblåsarlagen. I dessa ärenden bör de kanaler som finns för arbetsmiljö- och likabehandlingsfrågor³ nyttjas.

¹ Dnr 19-00964.

² Information om denna riktlinje finns även samlad på FBA:s externa webbsida, vilket möjliggör det även för t.ex. samarbetspartners och allmänheten i stort att kommunicera misstänkta oegentligheter.

³ Läs mer i FBA:s arbetsmiljö- respektive likabehandlingspolicy med tillhörande riktlinjer, dnr 19-00145 respektive 19-00148.

En visselblåsare bör inte lämna känsliga uppgifter om personer som omnämns i rapporteringen av missförhållanden, om det inte behövs för att förklara en misstanke.

Vem kan visselblåsa?

Visselblåsarlagen skyddar förutom medarbetare och inhyrda medarbetare även andra grupper såsom arbetsökande, volontärer, praktikanter, och underleverantörer. Skyddet gäller även efter att de rapporterade personerna har slutat sin anställning eller sitt uppdrag, om de fått del av information under den tid som de var verksamma.

Skydd för visselblåsare

En visselblåsare har alltid möjlighet att vara anonym, och hanteringen av inkomna meddelanden är konfidentiell. FBA respekterar självklart dem som vill rapportera anonymt, och erbjuder därför säkra kanaler för detta. Att vara öppen med sin identitet underlättar emellertid både utredning och återkoppling.

En visselblåsare som uttrycker en genuin misstanke eller farhåga enligt dessa riktlinjer riskerar inte att förlora sitt jobb eller att drabbas av någon form av sanktioner eller personliga nackdelar till följd av sin anmälan. Detta skydd är fastslaget i lag. Det är möjligt att omfattas av skyddet även om en person har lämnat information som senare visar sig vara felaktig, om det har skett av misstag. För att omfattas av skyddet krävs att den som visselblåsar vid tidpunkten för rapporteringen hade skälig anledning att anta att den information som rapporterades var sann. Personer som avsiktligt och medvetet rapporterar felaktig eller vilseledande information omfattas däremot inte av skyddet.

Såvida det inte är olämpligt med hänsyn till den utpekades integritet och andra sekretessfrågor kommer en visselblåsare som väljer att uppge sin identitet att informeras om hur utredningen fortlöper. I fall av misstänkt brott kommer visselblåsaren att informeras om att hans identitet kan komma att lämnas ut, om det blir aktuellt med polisanmälan eller eventuellt domstolsförfarande.

Om en medarbetare rapporterat någon oegentlighet har denne vid behov rätt till stöd, som till exempel samtalsstöd genom företagshälsovård. Om medarbetaren samtycker tas kontakt med närmaste chef, arbetsmiljöombud, facklig företrädare och/eller HR verksamhetspartner utifrån behov. Sekretess råder alltid kring visselblåsarärenden.

Skydd för personer som pekas ut

Rättigheterna för de personer som inom ramen för visselblåsarfunktionen pekas ut som delaktiga i oegentligheter omfattas av relevant dataskyddslagstiftning. De utpekade har rätt att få tillgång till uppgifter om sig själva, och kan kräva ändring eller radering av data om informationen är felaktig, ofullständig eller föråldrad. Denna rättighet gäller med förbehåll för att detta inte leder till hinder för utredningen eller förstörelse av bevismaterial, eller att radering av uppgifter strider mot gällande lagar och förordningar.

Att bidra till korruption är ett brott som får rättsliga påföljder i linje med bestämmelser i Brottsbalken (1962:700). Inom FBA hanteras disciplinära åtgärder inom ramen för FBA:s personalansvarsnämnd och deras befogenheter. Exempel på disciplinära åtgärder är skiljande från tjänsten, varningar, disciplinära löneavdrag, åtalsanmälan och avstängning.

Hur kan man visselblåsa?

En misstanke om oegentligheter ska enligt lag kunna lämnas skriftligt, muntligt eller vid ett fysiskt möte. Det finns olika sätt att delge en misstanke eller rapportera om oegentligheter på FBA:

1. Kommunicera anonymt genom FBA:s interna visselblåsar kanal eller anonymt genom den publika visselblåsar kanalen på FBA:s hemsida.
2. Kontakta myndighetsjuristen eller HR-chefen, som ansvarar för visselblåsarfunktionen.
3. Kontakta din närmaste chef eller någon annan arbetsgivarrepresentant som du känner förtroende för. Mottagaren ska då ta ärendet vidare med de ansvariga för visselblåsarfunktionen. I händelse av att de

ansvariga för visselblåsarfunktionen själva är föremål för anmälan, ska mottagaren ta ärendet vidare till lämplig högre chef.

Utredningsprocessen

Det är endast FBA:s myndighetsjurist och HR-chef som har åtkomst till meddelanden som inkommit genom den externa eller interna visselblåsarkanalerna. Deras aktiviteter loggas och hanteringen av inkomna meddelanden är konfidentiell. Registraturen kan få tillgång till viss information om det behövs för stöd vid diarieföring. Vid behov kan personer som tillför expertis inkluderas i utredningen. Dessa personer får tillgång till relevant data och förbinder sig till sekretess. En visselblåsares identitet kommer under sådana samtal att avidentifieras så långt som möjligt. Det är personalansvarsnämnden som beslutar om en polisanmälan ska göras.

Vid mottagandet av ett meddelande beslutar de ansvariga för visselblåsarfunktionen om meddelandet faller inom ramen för visselblåsarlagen, eller om det istället kräver en annan åtgärd (t.ex. att meddelandet ska hanteras som ett arbetsmiljöärende och/eller i enlighet med riktlinjer för hantering av kränkande särbehandling). Visselblåsaren ska få en bekräftelse på att meddelandet tagits emot inom sju dagar. Återkoppling ska sedan ges i skälighets omfattning och senast inom tre månader efter bekräftelsen.

När undersökningen pågår ska försiktighetsprincipen råda för att undvika att någon, visselblåsare eller misstänkta eller andra inblandade i ärendet, kommer till skada. Det är viktigt att skydda bevismaterial. Det kan också vara nödvändigt att avstänga någon från tjänstgöring eller från tillgång till viss information. Sådana disciplinära åtgärder beslutas av personalansvarsnämnden. Samtal med en person som pekats ut för oegentligheter ska föras skyndsamt för att skydda tillgångar eller bevis, och för att undvika att i onödan skada någons anseende. Ansvariga för visselblåsarfunktionen tar ställning till vem eller vilka som ansvarar för detta samtal.

Vid samtliga utredningar med anledning av en visselblåsning gäller följande principer:

- Ingen av de som deltar i utredningsprocessen får försöka identifiera visselblåsaren genom efterforskningar,
- De ansvariga för visselblåsarfunktionen kan vid behov skicka uppföljningsfrågor till en anonym visselblåsare, om så är möjligt beroende på vald kommunikationskanal
- Ett meddelande utreds inte av någon som är berörd eller inblandad i ärendet,
- De ansvariga för visselblåsarfunktionen beslutar när och hur ett meddelande ska eskaleras,

Om ett meddelande inte omfattas av dessa riktlinjer för visselblåsning, bör de ansvariga för visselblåsarfunktionen vidta lämpliga åtgärder för att få ärendet löst. I sådana fall ska en tjänsteanteckning upprättas som förklarar varför bedömningen har gjorts att meddelandet inte omfattas av dessa riktlinjer. Exempel på när ett meddelande inte faller inom ramen för dessa riktlinjer är om:

- meddelandet inte har gjorts i god tro eller är illvilligt,
- det inte finns tillräcklig information för att utreda ärendet eller
- ärendet som meddelandet berör redan har åtgärdats

Datalagring och personuppgifter

Persondata som inkluderats i visselblåsarmeddelanden och utredningsdokumentation ska raderas av HR-chef eller myndighetsjurist vid avslutad utredning, med undantag för om persondata bör sparas med hänvisning till annan relevant lagstiftning. Radering sker 30 dagar efter avslutad utredning.

Utredningsdokumentation och visselblåsarmeddelanden som arkiveras ska anonymiseras. De får inte innehålla personuppgifter genom vilka personer direkt eller indirekt kan identifieras.